

Projekt Phare PL0101.07.01 „Prywatyzacja podmiotów komunalnych”

Realizuje konsorcjum:

ARUP

A. Wiśniewski
Kancelaria Prawnicza
Spółka Komandytowa

Działalność wykraczająca poza sferę użyteczności publicznej

Gdynia, październik 2004 roku

Finansowanie i nadzór:

MINISTERSTWO
SKARBU PAŃSTWA

1. Zadania użyteczności publicznej

„Zadaniami użyteczności publicznej są zadania własne gminy, określone w art. 7 ust. 1 (ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym), których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych.”¹

Zadania własne gminy w szczególności obejmują sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- 4) lokalnego transportu zbiorowego,
- 5) ochrony zdrowia,
- 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- 7) gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- 8) edukacji publicznej,
- 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 10) kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- 11) targowisk i hal targowych,
- 12) zieleni gminnej i zadrzewień,
- 13) cmentarzy gminnych,
- 14) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- 16) polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,

---

¹ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 roku o gospodarce komunalnej

- 17) wspierania i upowszechniania idei samorządowej,
- 18) promocji gminy,
- 19) współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- 20) współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.²

---

2. Działalność komercyjna w Programie Prywatyzacji Podmiotów Komunalnych

Spośród 147 podmiotów biorących udział w Programie Prywatyzacji Podmiotów Komunalnych, 100 (68%) prowadzi działalność gospodarczą wykraczającą poza zadania o charakterze użyteczności publicznej. Najczęściej spotykanymi źródłami przychodów z działalności komercyjnej są:

- wynajem i dzierżawa majątku (maszyn, urządzeń oraz lokali i pomieszczeń) – 49 podmiotów,
- produkcja i handel (sprzedaż detaliczna i hurtowa) – 47 podmiotów,
- usługi transportowe i przewozowe w tym wynajmy autobusów i przewozy turystyczne – 45 podmiotów,
- usługi reklamowe – 24 podmioty,
- usługi warsztatowe, lakiernicze, usługi diagnostyczne, myjnia – 24 podmioty,
- usługi remontowo budowlane – 11 podmiotów.

Oprócz tego przychody były generowane z szeregu innych usług, między innymi z usług pogrzebowych (usługi dotyczące ceremonii pogrzebowej np.: wynajęcie karawanu, sprzedaż trumien, zniczy itp. nie zaliczono tutaj usług wynikających z zarządzania cmentarzami), usług na basenie, opiniowania projektów, wydawania warunków technicznych, operatów, analiz laboratoryjnych, wydobycia wapienia, eksploatacji żwirowni, obsługi pola namiotowego, prowadzenia ośrodka wypoczynkowego, hotelu, kempingu, odsprzedaży usług telefonicznych najemcom obiektów, usług wydawniczych (gazety, widokówki).

Interesującą informacją jest udział przychodów z działalności komercyjnej w przychodach ze sprzedaży w 2003 roku. Dane na ten temat przedstawia tabela 1.

---

² Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym

Tabela 1 – Udział przychodów z działalności komercyjnej w przychodach ze sprzedaży w 2003 roku.³

Udział	Liczba podmiotów
100 %	2
93 % - 45 %	4
30 % - 20 %	12
20 % - 10 %	16
10 % - 5 %	14
5 % - 1 %	33
poniżej 1 %	13
Razem	94

Źródło: *Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.*

Spośród podmiotów biorących udział w Programie Prywatyzacji Podmiotów Komunalnych działalność dwóch spółek ma charakter wyłącznie komercyjny. Spółkami tymi są: Przedsiębiorstwo Maszyn Paszowych i Konstrukcji Stalowych KONSTIL Sp. z o.o. z Gniezna, która zajmuje się produkcją maszyn paszowych oraz konstrukcji stalowych, a także Centralne Warsztaty Sp. z o.o. ze Szczecina zajmujące się modernizacjami, remontami taboru tramwajowego, naprawami podzespołów tramwajowych, wykonywaniem niektórych części, likwidacją reklam na wagonach tramwajowych oraz ich malowaniem, wykonywaniem elementów torowisk, konserwacją i naprawą maszyn i urządzeń.

Wśród pozostałych podmiotów wykraczających ze swoją działalnością poza sferę użyteczności publicznej, przychody z działalności komercyjnej stanowiły od 0,1% do 92,4% przychodów ze sprzedaży, przy czym 42 podmioty z działalności komercyjnej uzyskiwały od 5% do 30% przychodów ze sprzedaży, a 46 podmiotów z działalności komercyjnej uzyskiwało poniżej 5% przychodów ze sprzedaży.

3. Podział podmiotów według województw

Dokonując podziału firm według województw widać, że wszystkie podmioty z województwa podlaskiego prowadzą działalność komercyjną. W kolejnych województwach: lubelskim, łódzkim oraz warmińsko-mazurskim, odpowiednio 90, 86 i 83% podmiotów prowadzi działalność komercyjną. Najmniejszy odsetek firm prowadzących działalność komercyjną występuje w województwach: podkarpackim – 40% podmiotów prowadzi działalność spoza sfery użyteczności publicznej, opolskim i świętokrzyskim – po 33% podmiotów oraz dolnośląskim – 27% podmiotów. W pozostałych 8 województwach udział firm prowadzących działalność komercyjną kształtował się na poziomie od 57 do 80%.

³ Liczba przedsiębiorstw nie zgadza się liczbą przedsiębiorstw prowadzących działalność komercyjną ponieważ w sześciu analizach nie było danych na temat wielkości przychodów z działalności komercyjnej

Tabela 2 – Działalność komercyjna według województw.

	<i>Liczba podmiotów</i>	<i>Liczba podmiotów prowadzących działalność komercyjną</i>	<i>%</i>
Dolnośląskie	11	3	27%
Kujawsko-Pomorskie	9	6	67%
Lubelskie	21	19	90%
Lubuskie	7	4	57%
Łódzkie	7	6	86%
Małopolskie	9	6	67%
Mazowieckie	6	4	67%
Opolskie	6	2	33%
Podkarpackie	10	4	40%
Podlaskie	8	8	100%
Pomorskie	14	10	71%
Śląskie	4	3	75%
Świętokrzyskie	6	2	33%
Warmińsko-Mazurskie	6	5	83%
Wielkopolskie	5	4	80%
Zachodniopomorskie	18	14	78%
Razem	147	100	68%

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

4. Zakłady budżetowe i spółki prawa handlowego

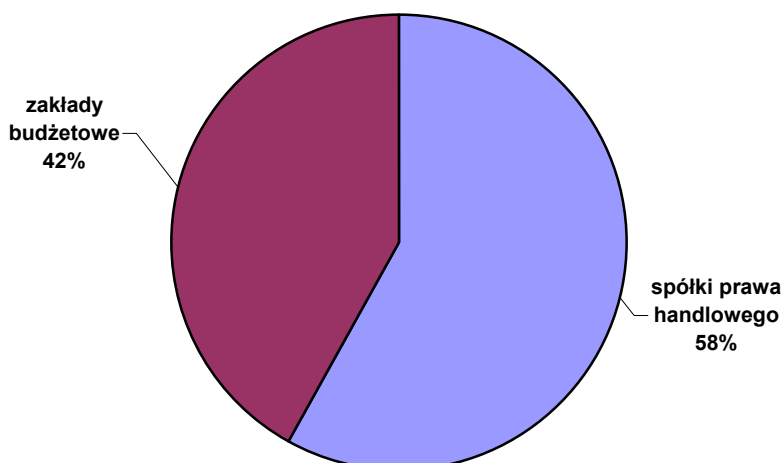
W celu realizowania zadań własnych z użyciem podmiotu komunalnego, gmina może wykorzystać formę zakładu budżetowego lub spółki prawa handlowego. Wśród podmiotów, które wzięły udział w Programie Prywatyzacji Podmiotów Komunalnych, 71 to zakłady budżetowe, a 76 to spółki prawa handlowego.

Pomimo tego, iż działalność prowadzona przez gminę wykraczająca poza zadania o charakterze użyteczności publicznej nie może być prowadzona w formie zakładu budżetowego⁴, 42 zakłady budżetowe – to jest 59% z nich – prowadziły działalność, która nie miała charakteru użyteczności publicznej. Również większość spółek prawa handlowego, a mianowicie 58 (76%) prowadziło działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej.

W strukturze podmiotów prowadzących działalność komercyjną, większość (58%) stanowią spółki prawa handlowego, wśród których jedna to spółka akcyjna a pozostałe to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

⁴ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 roku o gospodarce komunalnej

Rysunek 1 – Forma prawna podmiotów prowadzących działalność komercyjną.

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

5. Działalność komercyjna według branż

Branża gospodarki odpadami (śmieciowa)

Branża gospodarki odpadami reprezentowana jest przez 5 podmiotów. 3 firmy prowadziły działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej. Działalność ta obejmowała:

- dzierżawę pomieszczeń,
- świadczenie usług sprzętowych,
- świadczenie usług transportowych,
- sprzedaż towarów i materiałów.

Tabela 3 – Działalność komercyjna w branży gospodarki odpadami.

	<i>Ilość przypadków</i>
dzierżawa pomieszczeń	1
świadczenie usług sprzętowych	1
świadczenie usług transportowych	2
sprzedaż towarów i materiałów	1

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

Przychody uzyskiwane z działalności komercyjnej w tych firmach w 2003 roku stanowiły od 1% do 17,1% przychodów ze sprzedaży. Łączna wielkość przychodów z działalności komercyjnej 3 podmiotów kształtowała się na poziomie około 9 351 tys. zł i stanowiła około 14% przychodów ze sprzedaży firm.

Branża gospodarki wodno-kanalizacyjnej

Branża gospodarki wodno-kanalizacyjnej reprezentowana jest przez 17 podmiotów. 7 firm (41%) prowadziło działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej. Działalność ta obejmowała:

- świadczenie usług sprzętowych,
- świadczenie usług transportowych,
- świadczenie usług warsztatowych,
- świadczenie usług remontowych i konserwacyjnych,
- inne usługi (opiniowanie projektów i wydawanie warunków technicznych, analizy laboratoryjne, usługi sprzątnięcia pomieszczeń biurowych, legalizacja wodomierzy).

Tabela 4 – Działalność komercyjna w branży gospodarki wodno-kanalizacyjnej.

	<i>Ilość przypadków</i>
wynajem sprzętu	4
usługi transportowe	2
usługi warsztatowe	1
usługi remontowe i konserwacje	1
inne	5

Źródło: *Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.*

Przychody uzyskiwane z działalności komercyjnej w tych firmach w 2003 roku stanowiły od 0,2% do 3,1% przychodów ze sprzedaży. Łączna wielkość przychodów z działalności komercyjnej 7 podmiotów kształtowała się na poziomie około 413,5 tys. zł i stanowiła około 1% przychodów ze sprzedaży tych firm.

Branża komunikacji miejskiej

Branża komunikacji miejskiej reprezentowana jest przez 21 podmiotów. Wszystkie firmy z tej branży prowadziły działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej. Działalność ta obejmowała:

- wynajem i dzierżawę lokali, pomieszczeń i gruntów,
- sprzedaż paliw, materiałów oraz części i akcesoriów do pojazdów mechanicznych,
- świadczenie usług transportowych (przewozy turystyczne i okazjonalne),
- reklamę (udostępnianie powierzchni autobusów i tramwajów oraz słupów trakcyjnych do celów reklamowych),
- usługi warsztatowe (obsługa i naprawa pojazdów mechanicznych, usługi diagnostyczne),
- inne usługi (szkolenia kierowców).

Tabela 5 – Działalność komercyjna w branży komunikacji miejskiej.

	Ilość przypadków
wynajem i dzierżawa majątku	11
sprzedaż towarów i materiałów	12
usługi transportowe	19
reklama	21
usługi warsztatowe	18
inne	1

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

Jak widać wszystkie podmioty z branży komunikacji miejskiej czerpały przychody z usług reklamowych, 90% firm świadczyło usługi transportowe, 86% przedsiębiorstw komunikacyjnych świadczyło usługi warsztatowe, a ponad połowa uzyskiwała przychody ze sprzedaży towarów i materiałów (57%) oraz z wynajmu i dzierżawy majątku (52%).

Przychody uzyskiwane z działalności komercyjnej w tych firmach w 2003 roku stanowiły od 0,7% do 45,3% przychodów ze sprzedaży. Łączna wielkość przychodów z działalności komercyjnej 21 podmiotów kształtowała się na poziomie około 22 925 tys. zł i stanowiła około 14% przychodów ze sprzedaży.

Branża energetyki cieplnej

Branża energetyki cieplnej reprezentowana jest przez 19 podmiotów. 16 firm – to jest 84% – prowadziło działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej. Działalność ta obejmowała:

- wynajem i dzierżawę majątku (lokali, pomieszczeń, maszyn i urządzeń specjalistycznych, komina dla firm telefonii komórkowej),
- sprzedaż opału, gazów technicznych, materiałów uznanych za nieprzydatne,
- świadczenie usług transportowych,
- reklama (udostępnianie powierzchni na pojazdach),
- usługi remontowo-budowlane na rzecz podmiotów zewnętrznych,
- inne usługi (usługi na basenie, analizy laboratoryjne, myjnia samochodowa, odsprzedaż usług telefonicznych najemcom obiektów).

Tabela 6 – Działalność komercyjna w branży energetyki cieplnej.

	Ilość przypadków
wynajem i dzierżawa majątku	7
sprzedaż towarów i materiałów	12
usługi transportowe	5
reklama	1
usługi remontowo budowlane	2
inne	5

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

Spośród 16 podmiotów prowadzących działalność komercyjną w branży energetyki ciepłej, 12 firm (75%) uzyskiwało przychody ze sprzedaży towarów i materiałów (głównie sprzedaż opału), natomiast 7 firm (44%) generowało przychody z wynajmu i dzierżawy majątku.

Przychody uzyskiwane z działalności komercyjnej w tych firmach w 2003 roku stanowiły od 0,3% do 12,4% przychodów ze sprzedaży. Łączna wielkość przychodów z działalności komercyjnej 16 podmiotów kształtowała się na poziomie około 5 627 tys. zł i stanowiła około 3% przychodów ze sprzedaży tych firm.

Branża gospodarki mieszkaniowej

Branża gospodarki mieszkaniowej reprezentowana jest przez 14 podmiotów. 6 firm (43%) prowadziło działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej. Działalność ta obejmowała:

- wynajem lokali i pomieszczeń,
- sprzedaż towarów (gazu propan-butan),
- świadczenie usług transportowych,
- reklama,
- usługi remontowo-budowlane na rzecz podmiotów zewnętrznych,
- inne usługi (montaż instalacji gazowej w pojazdach z silnikami spalinowymi, montaż instalacji gazu bezprzewodowego propan-butan,).

Tabela 7 – Działalność komercyjna w branży gospodarki mieszkaniowej.

	<i>Ilość przypadków</i>
wynajem lokali i pomieszczeń	4
sprzedaż towarów	1
usługi transportowe	1
reklama	1
usługi remontowo-budowlane	1
inne	1

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

Przychody uzyskiwane z działalności komercyjnej w tych firmach w 2003 roku stanowiły od 0,5% do 9,7% przychodów ze sprzedaży. Łączna wielkość przychodów z działalności komercyjnej 5 podmiotów (w jednej z analiz nie ma danych na ten temat) kształtowała się na poziomie około 647 tys. zł i stanowiła około 3% przychodów ze sprzedaży tych firm.

Porównanie branż

Porównując branże według ilości podmiotów prowadzących działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej należy stwierdzić, że najwięcej firm reprezentuje branżę komunikacji miejskiej (21 podmiotów) oraz branżę energetyki ciepłej (16 podmiotów). Mniejsza liczba firm wykraczających poza sferę użyteczności publicznej występuje w branży wodno-kanalizacyjnej (7 podmiotów), gospodarce mieszkaniowej (6 podmiotów) oraz gospodarce odpadami (3 podmioty).

Nieco inaczej prezentuje się zestawienie branż według odsetka firm prowadzących działalność komercyjną. Największy odsetek występuje w branży komunikacji miejskiej, w której wszystkie firmy prowadzą działalność komercyjną. W branży energetyki ciepłej 84% firm prowadzących działalność komercyjną, zaś branża gospodarki odpadami posiada 60% udział firm prowadzących działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej. Gospodarka mieszkaniowa i branża wodno-kanalizacyjna posiadają zbliżony odsetek firm prowadzących działalność o charakterze komercyjnym i jest to odpowiednio 43 i 41%.

Tabela 8 – Działalność komercyjna według branż.

	<i>Liczba podmiotów</i>	<i>Liczba podmiotów prowadzących działalność komercyjną</i>		<i>%</i>
gospodarka odpadami	5	3	60%	
gospodarka wodno-kanalizacyjna	17	7	41%	
komunikacja miejska	21	21	100%	
energetyka ciepła	19	16	84%	
gospodarka mieszkaniowa	14	6	43%	
Razem	76	53	70%	

Źródło: *Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.*

Poniżej przedstawiono przychody ze sprzedaży podmiotów prowadzących działalność z poza sfery użyteczności publicznej, a także wielkość przychodów z tej działalności według branż. Największe przychody z działalności komercyjnej osiągnęły podmioty z branży komunikacji miejskiej oraz z branży gospodarki odpadami, odpowiednio 22 925 tys. zł i 9 351 tys. zł. Podobnie prezentują się te branże pod względem udziału przychodów z działalności komercyjnej w przychodach ze sprzedaży – w obu branżach występuje ten sam, 14% udział. W pozostałych branżach udział przychodów z działalności komercyjnej w przychodach ze sprzedaży odpowiednio wynosi: energetyka ciepła 3%, gospodarka mieszkaniowa 3% oraz gospodarka wodno-kanalizacyjna 1%.

Tabela 9 – Przychody z działalności komercyjnej według branż.

	<i>Przychody ze sprzedaży podmiotów prowadzących działalność komercyjną</i>		<i>Przychody z działalności komercyjnej</i>	<i>%</i>
	<i>w tys. zł</i>	<i>w tys. zł</i>		
gospodarka odpadami	67 633	9 351	14%	
gospodarka wodno-kanalizacyjna	37 582	414	1%	
komunikacja miejska	167 372	22 925	14%	
energetyka ciepła	187 005	5 627	3%	
gospodarka mieszkaniowa	24 374	647	3%	
Razem	483 966	38 964	8%	

Źródło: *Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.*

Podmioty wielobranżowe

Ze 147 podmiotów biorących udział w Programie Prywatyzacji Podmiotów Komunalnych 51 to firmy wielobranżowe. 36 podmiotów, a więc 71% prowadziło działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej. Działalność ta dotyczyła:

- wynajmu i dzierżawy majątku (lokali, pomieszczeń, oraz maszyn i urządzeń specjalistycznych),
- sprzedaży hurtowej i detalicznej (wyrobów własnych, paliw, gazu w butlach oraz innych materiałów i towarów),
- świadczenia usług transportowych,
- reklamy,
- usług warsztatowych (obsługa i naprawa pojazdów mechanicznych, usługi diagnostyczne),
- usług remontowo-budowlanych na rzecz podmiotów zewnętrznych,
- innych usług (usługi pogrzebowe, eksploatacja żwirowni, wydobywanie wapienia, obsługa pola namiotowego, obsługa ośrodka wypoczynkowego, obsługa tv kablowej, usługi wydawnicze, sporządzanie dokumentacji technicznych).

Tabela 10 – Działalność komercyjna w podmiotach wielobranżowych.

	<i>ilość przypadków</i>
wynajem i dzierżawa majątku	15
sprzedaż towarów i materiałów	17
usługi transportowe	13
reklama	1
usługi warsztatowe	2
usługi remontowo-budowlane	8
inne	19

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

Spośród 36 podmiotów wielobranżowych prowadzących działalność komercyjną, 17 firm (47%) uzyskiwało przychody ze sprzedaży towarów i materiałów, 15 firm (42%) generowało przychody z wynajmu i dzierżawy majątku, natomiast 13 firm (36%) świadczyło usługi transportowe na rzecz podmiotów zewnętrznych.

Przychody uzyskiwane z działalności komercyjnej w firmach wielobranżowych w 2003 roku stanowiły od 0,5% do 59,7% przychodów ze sprzedaży. Łączna wielkość przychodów z działalności komercyjnej 33 podmiotów (w trzech analizach nie ma danych temat przychodów z działalności komercyjnej) kształtowała się na poziomie około 29 404 tys. zł i stanowiła około 16% przychodów ze sprzedaży.

6. Działalność komercyjna a wielkość podmiotu

W tabeli 11 przedstawiono działalność komercyjną według wielkości podmiotów. Jak widać istnieje związek pomiędzy ilością zatrudnionych osób, a udziałem firm prowadzących działalność komercyjną. Im dana firma jest większa, tym większy udział podmiotów prowadzących działalność komercyjną. W podmiotach zatrudniających do 10 pracowników, udział firm prowadzących działalność wykraczającą poza sferę użyteczności publicznej wynosi 33%, natomiast w podmiotach zatrudniających ponad 200 osób wynosi 90%. Wraz ze wzrostem ilości zatrudnionych, rośnie odsetek podmiotów prowadzących działalność komercyjną.

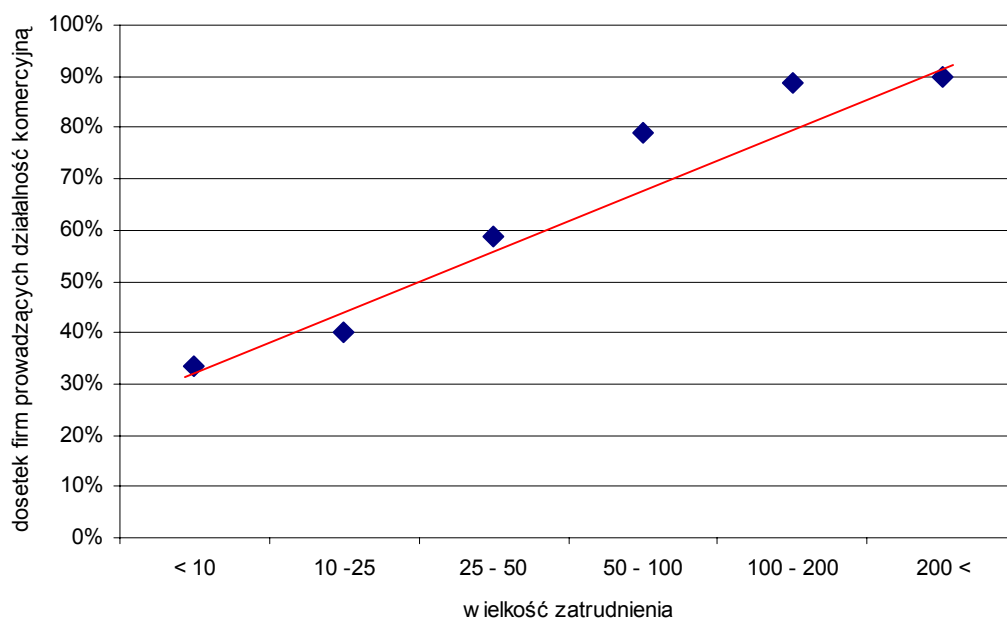
Tabela 11 – Działalność komercyjna według wielkości zatrudnienia.

Wielkość zatrudnienia	Liczba podmiotów	Liczba podmiotów prowadzących działalność komercyjną	%
< 10	3	1	33%
10 - 25	30	12	40%
25 - 50	34	20	59%
50 - 100	43	34	79%
100 - 200	27	24	89%
200 <	10	9	90%
Razem	147	100	68%

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

Przyjmując jako zmienną zależną odsetek firm prowadzących działalność komercyjną, a jako zmienną niezależną wielkość zatrudnienia, sporządzono diagram korelacyjny.

Rysunek 2 – Graficzny obraz współzależności pomiędzy odsetkiem firm prowadzących działalność komercyjną i wielkością zatrudnienia.

Źródło: Analizy stanu i perspektyw rozwoju przedsiębiorstw DORADCA Consultants Ltd. / analizy własne.

Kąt nachylenia linii sugeruje, że mamy do czynienia z zależnością dodatnią, a więc rosnącym wartościom jednej cechy odpowiadają rosnące wartości drugiej cechy. Niewielki rozrzut punktów w stosunku do linii prostej świadczy o dużej sile związku.